

**Inštitút pre stratégie a analýzy
Úrad vlády Slovenskej republiky**

19.05.2017

Dopad brexitu na politiku súdržnosti

Jan Fidrmuc (Brunel University a ISA, ÚV SR)

Martin Hulényi (ISA, ÚV SR)

Damián Pastor (ISA, ÚV SR)

Veronika Zlaczká (ISA, ÚV SR)

Názory vyjadrené v tomto dokumente sú názory autorov a nemusia nevyhnutne predstavovať oficiálnu pozíciu Úradu vlády Slovenskej republiky.

Cieľom diskusných príspevkov ISA je podnecovať a zlepšovať odbornú a verejnú diskusiu na aktuálne témy.

Dokument neprešiel jazykovou úpravou.

Dopad brexitu na politiku súdržnosti

Analýza Inštitútu pre stratégie a analýzy*

Jan Fidrmuc[†], Martin Hulényi[‡], Damián Pastor[§] a Veronika Zlaczka[¶]

19. mája 2017

Abstrakt

Odchod Spojeného kráľovstva z Európskej únie môže značne ovplyvniť prerozdelenie prostriedkov politiky súdržnosti. V tejto analýze odhadujeme alokácie finančných prostriedkov z politiky súdržnosti pre jednotlivé členské štáty Európskej únie v nadchádzajúcom programovom období 2021-2027 a porovnávame ich s programovým obdobím 2014-2020, tak v prípade brexitu, ako aj za predpokladu zotrvania Spojeného kráľovstva v Európskej únii. Slovensko by si v porovnaní s obdobím 2014-2020 v prípade brexitu pohoršilo o približne 1,410 mld. €. Z toho 1,275 mld. € odráža očakávané zlepšenie ekonomickej situácie na Slovensku, zatiaľ čo zostávajúcich približne 134 mil. € sa dá priradiť vystúpeniu UK z EÚ. Podľa našich výpočtov by si región Západné Slovensko mal naďalej udržať štatút menej rozvinutého regiónu. Ak by sa v budúcom programovom období zaradil medzi prechodné regióny, príjmy Slovenska z politiky súdržnosti by v porovnaní s programovým obdobím 2014-2020 klesli o zhruba 1,48 mld. € v prípade brexitu a 1,56 mld. € bez brexitu.

1 Úvod

V júni 2016 Spojené kráľovstvo Veľkej Británie a Severného Írska (ďalej len „Spojené kráľovstvo“ alebo „UK“) v referende odhlasovalo odchod z Európskej únie (ďalej len „EÚ“), takzvaný „brexit“. Nová britská premiérka Theresa May viackrát zopakovala, že rozhodnutie voličov o vystúpení z EÚ plánuje rešpektovať. Spojené kráľovstvo mieni aktivovať článok 50 Lisabonskej zmluvy do konca marca 2017 (Kuenssberg, 2016). To znamená, že Spojené kráľovstvo by do konca marca 2019 vystúpilo z EÚ.

V tejto analýze predstavíme predpokladaný dopad brexitu na platby v rámci politiky súdržnosti. Naša analýza pokrýva všetky členské štáty EÚ, a kladie osobitný dôraz na Slovensko. Politika súdržnosti je hlavnou investičnou politikou Európskej únie. Jej cieľom je podporovať vytváranie pracovných miest, konkurencieschopnosť, hospodársky rast, udržateľný rozvoj a zlepšovanie kvality života občanov. V programovom období 2014-2020 bolo na politiku súdržnosti vyčlenených približne 371,4 mld. € v súčasných cenách, čo predstavuje približne 34% rozpočtu EÚ (EC, 2016a). Na politiku súdržnosti zároveň smerujú viac ako dve tretiny rozpočtu Európskych štrukturálnych a investičných fondov (EŠIF).

*Názory vyjadrené v tomto dokumente sú názory autorov a nemusia nevyhnutne predstavovať oficiálnu pozíciu Úradu vlády Slovenskej republiky. Cieľom diskusných príspevkov ISA je podnecovať a zlepšovať odbornú a verejnú diskusiu na aktuálne témy. Dokument neprešiel jazykovou úpravou. Inštitút pre stratégie a analýzy by sa chcel poďakovať Sekcii Medzinárodných vzťahov na Ministerstve Financí SR za poskytnutie vypracovaného kľúča na vyrátanie alokácií politiky súdržnosti. Za pripomienky ďakujeme Andrejovi Šimovi (Stále zastúpenie SR pri EÚ), Martinovi Šusterovi (NBS) a Branislavovi Žúdelovi (IFP).

[†]Korešpondenčný autor. Department of Economics and Finance, Brunel University; Inštitút pre stratégie a analýzy (ISA), Úrad vlády Slovenskej republiky; Institute of Economic Studies, Charles University; and CESifo Munich. Email: Jan.Fidrmuc@brunel.ac.uk or jan@fidrmuc.net. Phone: +44-1895-266-528, Web: <http://www.fidrmuc.net>.

[‡]Inštitút pre stratégie a analýzy (ISA), Úrad vlády Slovenskej republiky, Email: martin.hulenyi@vlada.gov.sk.

[§]Inštitút pre stratégie a analýzy (ISA), Úrad vlády Slovenskej republiky, Email: damian.pastor@vlada.gov.sk.

[¶]Inštitút pre stratégie a analýzy (ISA), Úrad vlády Slovenskej republiky, Email: veronika.zlaczka@vlada.gov.sk.

V nasledujúcej sekcii predstavujeme alternatívne scenáre budúceho vzťahu medzi UK a EÚ po brexite. Sekcia 3 vysvetľuje kritériá, na základe ktorých sa v rámci EÚ rozdeľujú finančné prostriedky z politiky súdržnosti. Sekcia 4 diskutuje, aký dopad očakávame v súčasnom programovom období, 2014-2020, za predpokladu, že UK by vystúpilo z EÚ v roku 2019. Sekcia 5 sa venuje nasledujúcemu programovému obdobiu, 2021-2027, kde sa dajú očakávať hlavné dopady brexitu. V tejto sekcii tiež vysvetľujeme, akým spôsobom odhadujeme výšku príspevkov z politiky súdržnosti pre jednotlivé regióny EÚ, včítane Slovenska, a predstavujeme naše odhady očakávaného dopadu vystúpenia UK z EÚ na politiku súdržnosti. Berieme pri tom do úvahy tri skutočnosti: výpadok príspevku UK do rozpočtu EÚ, zníženie priemerného HDP na obyvateľa v EÚ po odchode UK, a tiež zmeny v zaradení jednotlivých regiónov medzi menej rozvinuté, prechodné a rozvinuté regióny. Posledná sekcia ponúka zhrnutie našich výsledkov.

2 Možné scenáre vzťahov medzi EÚ a UK

Keďže Spojené kráľovstvo sa pravdepodobne stane prvým členským štátom, ktorý vystúpi z EÚ, nie je možné predpovedať dopady brexitu na základe paralel s predošlými prípadmi. Z EÚ totiž doteraz vystúpilo len jedno územie, Grónsko, ktoré však ostalo súčasťou Dánska. Je ale možné uvažovať o rôznych formách partnerstva medzi EÚ a Spojeným kráľovstvom po brexite na základe dnes existujúcich partnerstiev EÚ s inými štátmi. Tieto formy sú zhrnuté v Tabuľke 1.

Prvou možnosťou je vzťah podobný tomu medzi EÚ a Nórskom. Nórsko je uvádzané ako príklad scenára, v ktorom by sa Spojené kráľovstvo stalo členom Európskeho združenia voľného obchodu (EZVO) ako jeho najväčší člen. Nórsko, ako aj ďalšie dve krajiny EZVO (Island a Lichtenštajnsko), sú členmi Európskeho hospodárskeho priestoru (EHP). V rámci EHP má Nórsko beztarifný obchod s EÚ spojený s prístupom k jednotnému trhu EÚ, ale nemusí sa podriaďovať obchodným dohodám EÚ s tretími krajinami. Zároveň Nórsko musí akceptovať voľný pohyb osôb z iných členských štátov EÚ a EHP, ako aj všetky regulácie EÚ spojené s jednotným trhom bez možnosti ich ovplyvniť. Nórsko taktiež prispieva značnú sumu na granty EHP a Nórska, ktoré sú namierené na redukovanie hospodárskych a sociálnych rozdielov v EÚ a na vybrané programy EÚ.

Druhý možný scenár vývoja partnerstva medzi Spojeným kráľovstvom a EÚ po brexite je Švajčiarsko. Táto krajina je síce rovnako ako Nórsko členom EZVO, ale na základe referenda z roku 1992 nevstúpila do EHP. Ekonomické vzťahy medzi Švajčiarskom a EÚ sú preto regulované bilaterálnou obchodnou dohodou. Hlavný rozdiel oproti Nórsku je to, že Švajčiarsko má len obmedzený prístup k jednotnému trhu EÚ. Pre Spojené kráľovstvo je dôležitá hlavne skutočnosť, že Švajčiarsko má obmedzený prístup k obchodu so službami s EÚ a nemá prístup k pasu finančných služieb.¹ Rovnako ako Nórsko musí Švajčiarsko prijímať regulácie prijaté EÚ, na ktoré nemá žiadny vplyv, a akceptovať voľný pohyb osôb.

Spomína sa aj možnosť partnerstva medzi EÚ a Spojeným kráľovstvom vo forme colnej únie alebo zóny voľného obchodu. V prvom menovanom prípade sa uvádza ako príklad Turecko. V obchodnom vzťahu medzi EÚ a Tureckom sú odstránené takmer všetky tarifné prekážky, s výnimkou obchodu s poľnohospodárskymi produktami a službami. Turecko navyše nemá prístup k pasu finančných služieb, vývoz Turecka musí spĺňať štandardy EÚ bez možnosti ich ovplyvniť, a Turecko musí uplatňovať rovnaké clá na dovoz z tretích krajín ako EÚ.² Zóna voľného obchodu by sa od tureckého modelu líšila len odlišnou úrovňou cla pre tretie krajiny.

Ak by sa Spojené kráľovstvo nerozhodlo pre ani jeden z predchádzajúcich scenárov, došlo by k pesimistickej možnosti, v rámci ktorej by sa vzťah medzi EÚ a Spojeným kráľovstvom riadil pravidlami Svetovej obchodnej organizácie (WTO). Išlo by o najnižší stupeň integrácie medzi EÚ a UK. Spojené kráľovstvo by na základe tohto vzťahu zostalo bez prístupu na jednotný trh a podliehalo by

¹ Pomocou pasu finančných služieb firmy pôsobiace v sektore finančných služieb zakladať pobočky v inom členskom štáte EHP alebo ponúkať cezhraničné služby, a tým pádom majú prístup na jednotný trh v oblasti finančných služieb (HM Treasury, 2016).

² Spoločná externá colná tarifa sa vzťahuje iba na tovary pokryté colnou úniou. Na dovoz tovarov, ktoré sú z colnej únie vyňaté, ako napríklad poľnohospodárske produkty, si môže Turecko uplatňovať vlastné colné sadzby.

podľa takzvaného princípu „doložky najvyšších výhod“ spoločnej externej tarife EÚ (HM Treasury, 2016).

Podľa najnovších informácií by Theresa May chcela dosiahnuť dohodu o voľnom obchode medzi EÚ a UK bez prístupu na jednotný trh. Spojené kráľovstvo si od dohody tohto typu sľubuje možnosť kontrolovať imigráciu z krajín EÚ, ako aj (aspoň čiastočne) zbavenie sa povinnosti prispievať do rozpočtu EÚ. UK by sa chcelo vyhnúť colnej únii s EÚ, kvôli obmedzeniam, ktoré predstavuje spoločná externá tarifa pre rokovania o voľnom obchode s inými štátmi (BBC, 2017).

Nórsky model - členstvo v EHP Spojené kráľovstvo sa pripojí k EHP a udrží si neobmedzený prístup na jednotný trh, ale musí prijať európske normy a predpisy. Spojené kráľovstvo bude naďalej významne prispievať do rozpočtu EÚ a nebude môcť obmedziť imigráciu z EÚ. Verdikt: nerieši väčšinu dôvodov, pre ktoré britskí voliči hlasovali za brexit
Švajčiarsky model - bilaterálne dohody Spojené kráľovstvo a EÚ sa dohodnú na súbore bilaterálnych dohôd, ktorými sa riadi prístup UK na jednotný trh v určitých odvetviach. Spojené kráľovstvo podlieha reguláciám EÚ v sektoroch, ktoré bilaterálne dohody pokrývajú. Spojené kráľovstvo prispieva do rozpočtu EÚ. Verdikt: scenár je možný, ale nemusí byť atraktívny pre EÚ
Turecký model - colná únia Vnútorne colné bariéry medzi UK a EÚ sú do značnej miere eliminované prostredníctvom prijatia mnohých predpisov (regulácií) EÚ na trhu tovarov, ale pokrytie sektorov colnou úniou je neúplné. Verdikt: zlý kompromis pre UK
Zóna voľného obchodu Obchodný vzťah medzi UK a EÚ je riadený dohodou o voľnom obchode. Colné bariéry sú nepravdepodobné, avšak UK musí počítať s tým, že nebude participovať na odsúhlasovaní základných štandardov a regulácií EÚ. Verdikt: možný scenár, ale všetko záleží na dohode
WTO model - doložka najvyšších výhod Nie je potrebné sa dohodnúť na spoločných štandardoch a reguláciách, ale UK čelí vonkajšej colnej sadzbe EÚ, čo poškodzuje jeho obchod s tovarmi a službami s EÚ. Netarifné prekážky sa môžu objaviť v priebehu času a prispieť najmä k poškodeniu obchodu so službami. Verdikt: v rozpore s liberálnym prístupom UK k obchodnej politike

Tabuľka 1: Scenáre vývoja vzťahu Spojeného kráľovstva a EÚ po brexite. *Zdroj: Irwin (2015).*

3 Politika súdržnosti

3.1 Alokačný kľúč politiky súdržnosti

Zdroje politiky súdržnosti z rozpočtu EÚ sú prerozdeľované medzi členské štáty na základe vopred nastaveného kľúča, špecifického pre každú kapitolu politiky súdržnosti. Tabuľka 2 sumarizuje tento mechanizmus.

Aby žiaden región a žiaden členský štát nebol ukrievnený, bol zavedený systém korekčných mechanizmov, ktoré zaručujú minimálnu a maximálnu možnú alokáciu platieb z politiky súdržnosti. Alokácia členského štátu tak nesmie prekročiť 2,35% jeho HDP (v prípade nových členských štátov a členských štátov s priemerným rastom HDP na obyvateľa menším ako -1% nesmie prekročiť 2,59% jeho HDP) a 110% jeho alokácie v predchádzajúcom období. Pre prechodný región platí, že ak bol v predchádzajúcom programovom období klasifikovaný ako menej rozvinutý, nesmie dostať menej ako 60% pomoci z predchádzajúceho obdobia. Navyše, nesmie dostať viac ako by dostal

v prípade, že by patril k viac rozvinutým regiónom. Členský štát nesmie dostať menej z platieb politiky súdržnosti ako 55% jeho alokácie v predchádzajúcom období.

	Oprávnenosť	Premenné
Kohézny fond	ČŠ s HND na obyvateľa < 90% HND na obyvateľa EÚ27	HND na obyvateľa (% oprávnených ČŠ) počet obyvateľov a rozloha (% oprávnených ČŠ)
Menej rozvinuté regióny	NUTS 2 región s HDP na obyvateľa < 75% HDP na obyvateľa EÚ27	Rozdiel medzi HDP na obyvateľa regiónu a HDP na obyvateľa EÚ27 Počet obyvateľov regiónu Počet nezamestnaných regiónu nad priemerom menej rozvinutých regiónov HND na obyvateľa ČŠ oprávneného regiónu (% EÚ27)
Prechodné regióny	NUTS 2 región s HDP na obyvateľa $\geq 75\%$ a $\leq 90\%$ HDP na obyvateľa EÚ27	Pomoc rozvinutejším regiónom členského štátu regiónu (v prípade, že v ČŠ nie je žiaden, tak priemerná pomoc rozvinutejším regiónom v celej EÚ) HND na obyvateľa ČŠ oprávneného regiónu (% EÚ27) HDP oprávneného regiónu Počet nezamestnaných v oprávnenom regióne nad priemerom viac rozvinutých regiónov
Rozvinutejšie regióny	NUTS2 región s HDP na obyvateľa > 90% HDP na obyvateľa EÚ27	Počet nezamestnaných v oprávnenom regióne nad priemerom rozvinutejších regiónov Počet obyvateľov v aktívnom veku (15-64 rokov) v oprávnenom regióne pod hranicou zamestnanosti 75% (cieľ Európa 2020) Počet osôb v oprávnenom regióne, ktoré predčasne ukončili školskú dochádzku, presahujúcich 10% obyvateľstva vo veku 18-24 rokov (cieľ Európa 2020) Počet obyvateľov vo veku 30-34 rokov v oprávnenom regióne pod hranicou podielu obyvateľov s terciárnym vzdelaním 40% (cieľ Európa 2020) Rozdiel medzi HDP na obyvateľa oprávneného regiónu a najrozvinutejšieho NUTS 2 regiónu (v súčasnosti Inner City, časť Londýna, UK, po brexite Luxembursko) Hustota obyvateľstva pod 12,5 obyvateľa na km² Celkový počet obyvateľov oprávnených regiónov
Cezhraničná spolupráca	Pohraničné NUTS 3 regióny	Podiel obyvateľov ČŠ žijúcich v pohraničných regiónoch na celkovom počte obyvateľov žijúcich v pohraničných regiónoch EÚ Podiel obyvateľov ČŠ na celkovom počte obyvateľov EÚ
Najvzdialenejšie a riedko osídlené regióny a ostrovy	NUTS 2 regióny	Počet obyvateľov oprávneného regiónu

Tabuľka 2: Prehľad kritérií použitých pri rozdelení finančných zdrojov z politiky súdržnosti. *Zdroj: EC (2013)*

3.2 Možná zmena alokačného kľúča

Zverejnených informácií ohľadom politiky súdržnosti v programovom období 2021-2027 je zatiaľ málo. V druhej polovici roku 2017 sa očakáva publikovanie Siedmej kohéznej správy (7th Cohesion Report), ktorá by mala zahŕňať počiatočné myšlienky a návrhy od Generálneho riaditeľstva pre

regionálny rozvoj (DG REGIO) týkajúcich sa politiky súdržnosti po roku 2020. Návrh viacročného finančného rámca na programové obdobie 2021-2027 by mal byť Európskou komisiou prezentovaný v roku 2018. (Petzold, 2015)

Ako už bolo uvedené vyššie, redistribúcia financií určených na politiku súdržnosti je v súčasnosti založená najmä na porovnávaní HDP na obyvateľa. Menej rozvinuté regióny, čiže tie, ktorých HDP na obyvateľa je pod 75% európskeho priemeru, dostávajú najväčšiu časť rozpočtovaných prostriedkov. Pucher et al. (2015) dávajú do pozornosti otázku vhodnosti využívania HDP na obyvateľa ako rozhodujúceho indikátora pri určovaní tejto redistribúcie. Ako uvádzajú, HDP na obyvateľa nie je súhrnným indikátorom blahobytu a jeho využívanie za týmto účelom je často kritizované. Na druhej strane, tento indikátor je dobre známy a jeho výpočet je v Európe harmonizovaný Eurostatom.

V spojitosti s nasledujúcimi programovými obdobiami sa čoraz častejšie spomína možnosť doplniť alebo nahradiť indikátor HDP na obyvateľa inými indikátormi. Diskusia na túto tému sa zvykne označovať aj ako „nad rámec HDP“. Jedným z návrhov je index sociálneho pokroku regiónov (EU Social Progress Index). Index obsahuje 50 ukazovateľov meraúcich 12 tematických komponentov zaradených do 3 hlavných kategórií (Annoni et al., 2016). Slovenské regióny dosiahli v indikátore za rok 2016, ktorý čerpá údaje prevažne z rokov 2008-2014, výsledky, ktoré uvádzame v Tabuľke 3.

NUTS 2 región	skóre	umiestnenie
Bratislavský kraj	62,59	181/272
Západné Slovensko	56,64	229/272
Stredné Slovensko	57,46	221/272
Východné Slovensko	54,93	243/272
Priemer EÚ	66,50	

Tabuľka 3: Hodnoty EU Social Progress Index pre NUTS 2 regióny SR. Zdroj: EC (2016b)

Okrem indexu sociálneho pokroku spomínajú Pucher et al. (2015) aj programy ESPON. V rámci projektu KIDCASP patriaceho pod ESPON bolo navrhnutých 20 indikátorov meraných na regionálnej úrovni určených pre pomoc pri tvorbe politík. Najnovší kooperačný program ESPON 2020, ktorý bol prijatý v roku 2016, si kladie za cieľ podporovať efektívnosť politiky súdržnosti a ďalších sektorových politík a programov patriacich pod Európske štrukturálne a investičné fondy, ako aj národných a regionálnych rozvojových politík (ESPON, 2016). Ako naznačujú Pucher et al. (2015), je možné, že pri tvorbe alokačného kľúča politiky súdržnosti sa budú v budúcnosti využívať niektoré z indikátorov, ktoré sú k dispozícii cez ESPON databázu.

Výpočty, ktoré sú prezentované v nasledujúcich podkapitolách, vychádzajú z predpokladu, že súčasný alokačný kľúč, založený predovšetkým na HDP na obyvateľa, nebude pozmenený. Ak by k zmene alokačného kľúča predsa prišlo, výsledné alokácie z politiky súdržnosti by sa mohli podstatne zmeniť. V našej analýze sa nezaobráme touto možnosťou.

4 Programové obdobie 2014-2020

V roku 2015 bolo UK druhým najväčším prispievateľom do prevádzkového rozpočtu EÚ v absolútnom vyjadrení a štvrtým najväčším prispievateľom podľa percenta hrubého národného dôchodku.³ Vystúpenie UK z Európskej únie bude mať preto výrazný dopad na príjmy a výdavky EÚ, vrátane politiky súdržnosti. Dopady brexitu by sa však mali týkať len posledných dvoch rokov programového obdobia 2014-2020, keďže brexit sa očakáva najskôr začiatkom roka 2019. Podľa Úradu pre rozpočtovú zodpovednosť Spojeného kráľovstva (Office for Budget Responsibility UK) sa do roku 2019 bude čistý ročný príspevok UK do rozpočtu EÚ pohybovať medzi 8,5 mld. £ a 9,5 mld. £, čo

³V pomere k HND malo v roku 2015 najvyšší čistý príspevok Holandsko (0,54%), Švédsko (0,48%), Nemecko (0,46%) a Spojené kráľovstvo (0,46%).

zodpovedá zhruba 0,5 – 0,6% ich HDP. Odhady o čistom ročnom príspevku UK v roku 2020 v prípade, že UK z EÚ nevystúpi, sa pohybujú v rozpätí od 9,8 mld. £ (Keep, 2016) do 9,943 mld. £ (HM Treasury, 2015).

Ak sa brexit stane realitou v roku 2019, je pravdepodobné, že UK v rokoch 2019 a 2020 neprispieje do rozpočtu v plnej výške. Ak by sa rozpočtový príspevok UK po brexite vypočítal na rovnakom princípe ako v prípade Nórska, šlo by o pokles o zhruba 9%. Ak by však bol vypočítaný podobne ako v prípade Švajčiarska, išlo by o pokles až o 55% (Springford et al., 2014).

Podľa Ferrer and Rinaldi (2016) by bolo výhodné, ak by UK ostalo súčasťou viacročného finančného rámca (VFR) až do konca súčasného programového obdobia. Vyhlo by sa tak komplikovaným rokovaniam s EÚ a následne by sa len nezúčastnilo VFR na obdobie 2021-2027. Odchod hneď v roku 2019 by bol ťažšie realizovateľnou alternatívou. V závislosti na dohode s EÚ by UK v rokoch 2019-2020 do rozpočtu buď neprispelo vôbec alebo by prispelo zníženou čiastkou. Zároveň by sa pre UK znížilo čerpanie rozpočtových prostriedkov EŠIF.

V tomto prípade nie je jasné, ako by sa daná situácia riešila. Prvou možnosťou je zachovať čerpanie EŠIF v plnej výške a nahradenie čistého ročného príspevku UK na politiku súdržnosti ostatnými štátmi. Podľa Barker (2017) by sa výdavky UK na politiku súdržnosti pohybovali v týchto rokoch vo výške 13,7 - 17 mld. € v závislosti od veľkosti podielu UK na celkovej alokácii. Príjmy UK z politiky súdržnosti sme v prípade jej zotrvania odhadli počas rokov 2019-2020 v súčte na 3,1 mld. €. Rozdiel, teda čistý príspevok UK do politiky súdržnosti, by tak predstavoval 10,6 - 13,9 mld. €. Ak by sa Slovensko na financovanie tejto sumy podieľalo vo výške súčasného podielu na HND Európskej únie bez UK (podľa AMECO 0,65% v roku 2017), šlo by o sumu 69 - 90 mil. €. Tento odhad predpokladá najhorší scenár, teda úplný výpadok príspevkov UK.

Druhou možnosťou, ktorú spomína Barker (2017), je zaviazanie sa UK v rámci rokovaní o brexite k zaplateniu časti záväzkov v programovom období 2014-2020, vrátane záväzkov súvisiacich s politikou súdržnosti. Barker (2017) vychádza z čiastky 60 mld. €, ktorú EÚ od UK vyžaduje, avšak UK ju pravdepodobne nebude chcieť zaplatiť. Členské štáty, na druhej strane, nebudú ochotné robiť veľké ústupky, najmä vzhľadom na ich neochotu zvyšovať svoje príspevky do rozpočtu EÚ. Konečná čiastka tak bude predmetom intenzívnych rokovaní.

Tretia možnosť je výpadok príspevkov UK v rokoch 2019-2020 bez náhrady ostatnými členskými štátmi a následné zníženie celkovej alokácie na politiku súdržnosti. Podiel Slovenska na alokácii prostriedkov na politiku súdržnosti je 3,9%, čo by predstavovalo zhruba 413 - 542 mil. €. Keďže táto možnosť vyžaduje výrazné zmeny vo viacročnom finančnom rámci a otváranie partnerských dohôd, považujeme túto možnosť za málo pravdepodobnú.

5 Programové obdobie 2021-2027

5.1 Základné predpoklady

Výraznejší dopad brexitu na politiku súdržnosti očakávame preto až v programovom období 2021-2027. Do úvahy prichádzajú nasledovné scenáre týkajúce sa príspevkov UK na politiku súdržnosti v danom programovom období:

1. UK nebude vôbec prispievať na politiku súdržnosti,
2. UK bude prispievať na politiku súdržnosti čiastkou nižšou ako v súčasnosti.

V tejto analýze sa budeme podrobnejšie venovať prvej možnosti, ktorá predstavuje pre Slovensko (ako aj ostatné členské krajiny) ten horší a v súvislosti s najnovšími vyjadreniami britskej premiérky Theresy May aj najpravdepodobnejší variant (BBC, 2017). Túto možnosť následne porovnáme s alternatívnym vývojom politiky súdržnosti bez brexitu. To nám umožní rozlíšiť vplyv brexitu od vplyvu socioekonomického vývoja v členských štátoch a ich regiónoch na alokácie členských štátov. Tieto dve možnosti zároveň vytvoria horné a dolné ohraničenie pre scenár, že by UK dávalo na politiku súdržnosti znížený príspevok.

5.2 Zmena NUTS 2 regiónov

V decembri 2016 vstúpila do platnosti zmenená klasifikácia NUTS 2 regiónov. Je pravdepodobné, že táto nová klasifikácia bude použitá na vyrátanie alokácie v ďalšom programovom období. V Maďarsku a Poľsku došlo k rozdeleniu najbohatších regiónov Mazowieckie (PL) a Közép-Magyarország (HU). Litva je v novej klasifikácii rozdelená na dva regióny (predtým celá krajina tvorila jeden región na úrovni NUTS 2). Zmeny sa taktiež týkajú regiónov Írska a časti Škótska. Nové členenie regiónov môže ovplyvniť alokácie pre členské štáty. V tejto štúdiu berieme do úvahy práve túto najnovšiu klasifikáciu NUTS 2 regiónov. Aj keď údaje o nových NUTS 2 regiónoch zatiaľ nie sú priamo dostupné v databáze Eurostat, na základe NUTS 3 regiónov, z ktorých budú pozostávať, sme spätne vypočítali minulé hodnoty potrebných premenných a, rovnako ako u ostatných NUTS 2 regiónov, sme potom odhadli ich budúci vývoj. V prípade nových poľských regiónov Warszawski stołeczny a Mazowiecki regionalny sme museli z dôvodu chýbajúcich údajov pri výpočtoch vynechať novovzniknutý NUTS 3 región Żyrardowski.

5.3 Metodika odhadu údajov

Pri výpočte dopadov brexitu na výšku platieb z rozpočtu EŠIF na politiku súdržnosti v programovom období 2021-2027 sme vychádzali z rovnakých pravidiel pre ich výpočet, aké sú platné v programovom období 2014-2020. Na základe daného kľúča a odhadov potrebných údajov bolo našim cieľom vypočítať alokáciu finančných prostriedkov politiky súdržnosti pre jednotlivé členské štáty EÚ, so zameraním sa na Slovensko.

Platby v rámci politiky súdržnosti pre roky 2014-2020 boli stanovené na základe údajov z rokov 2007-2009. Pri strednodobej revízii platnej na obdobie 2017-2020 boli použité údaje z rokov 2012-2014. Je preto pravdepodobné, že pre určenie výšky príspevkov z politiky súdržnosti za obdobie 2021-2027 budú použité údaje o relevantných indikátoroch za roky 2015-2017 alebo 2016-2018, ktoré by mali byť v roku 2020 k dispozícii aj na regionálnej úrovni. Z pohľadu alokačného kľúča sú dôležité premenné HDP na obyvateľa, nezamestnanosť a počet obyvateľov regiónov úrovne NUTS 2. HDP na obyvateľa určuje zaradenie regiónu do jednej z troch skupín: menej rozvinuté regióny, prechodné regióny a rozvinutejšie regióny. Nezamestnanosť a počet obyvateľov zase ovplyvňujú výšku alokácie pre daný región. Z tohto dôvodu je pre výpočet alokácií v nasledujúcom programovom období potrebné odhadnúť budúci vývoj týchto indikátorov.

Odhad HDP na obyvateľa regiónov a miery nezamestnanosti sme uskutočnili pomocou nasledovného modelu ECM (error-correction model), ktorý vysvetľuje zmeny regionálnych hodnôt HDP na obyvateľa (nezamestnanosti) na základe zmeny hodnôt týchto indikátorov v jednotlivých členských štátoch:

$$\Delta y_{ij,t} = \alpha_j + \beta_j \Delta y_{j,t} + \gamma_j (y_{ij,t-1} - c_{ij} - b_j y_{j,t-1}) + u_{ij,t}$$

kde $y_{ij,t}$ je logaritmus HDP na obyvateľa (miery nezamestnanosti) v čase t v regióne i , ktorý je súčasťou krajiny j a $y_{j,t}$ je logaritmus HDP na obyvateľa (miery nezamestnanosti) v krajine j v čase t .

Rovnica dlhodobej rovnováhy, ktorú stelesňuje člen v zátvorkách, má tvar:

$$y_{ij,t} = b_j y_{j,t} + c_{ij} + \varepsilon_{ij,t}$$

kde c_{ij} sú fixné efekty jednotlivých regiónov.

ECM model, ktorý odhadujeme pre regióny na úrovni NUTS 2, predpokladá, že hodnoty za región sa odvíjajú od hodnoty za celú krajinu. V prípade, že vývoj hodnôt za niektorý región sa odchyľi od trendu hodnôt za krajinu, rovnica dlhodobej rovnováhy predpokladá, že táto odchýlka bude napravená (tzv. error correction, alebo korekcia odchýlky). To znamená, že ECM model môže podhodnotiť HDP v regiónoch, ktorých ekonomický rast dlhodobo prevyšuje rast celej krajiny, a

	HDP na obyvateľa			Nezamestnanosť		
	2015	2016	2017	2015	2016	2017
Slovensko	22 116	22 562	23 337	11,5	9,7	9,0
Bratislavský kraj	53 109	53 780	55 329	5,7	4,3	3,8
Západné Slovensko	20 771	21 201	21 934	9,7	7,9	7,3
Stredné Slovensko	17 564	17 960	18 605	12,8	11,0	10,4
Východné Slovensko	15 404	15 788	16 381	15,0	12,5	11,6

Tabuľka 4: Odhady HDP na obyvateľa v € a miery nezamestnanosti v % pre Slovensko a slovenské regióny na úrovni NUTS 2. Zdroj: Vlastné výpočty na základe údajov z AMECO databázy a Eurostatu.

	Odchod UK		Zotrvanie UK	
EÚ	28 813	100%	29 135	100%
Slovensko	22 672	78,69%	22 672	77,82%
Bratislavský kraj	54 073	187,67%	54 073	185,59%
Západné Slovensko	21 302	73,93%	21 302	73,11%
Stredné Slovensko	18 043	62,62%	18 043	61,93%
Východné Slovensko	15 858	55,04%	15 858	54,43%

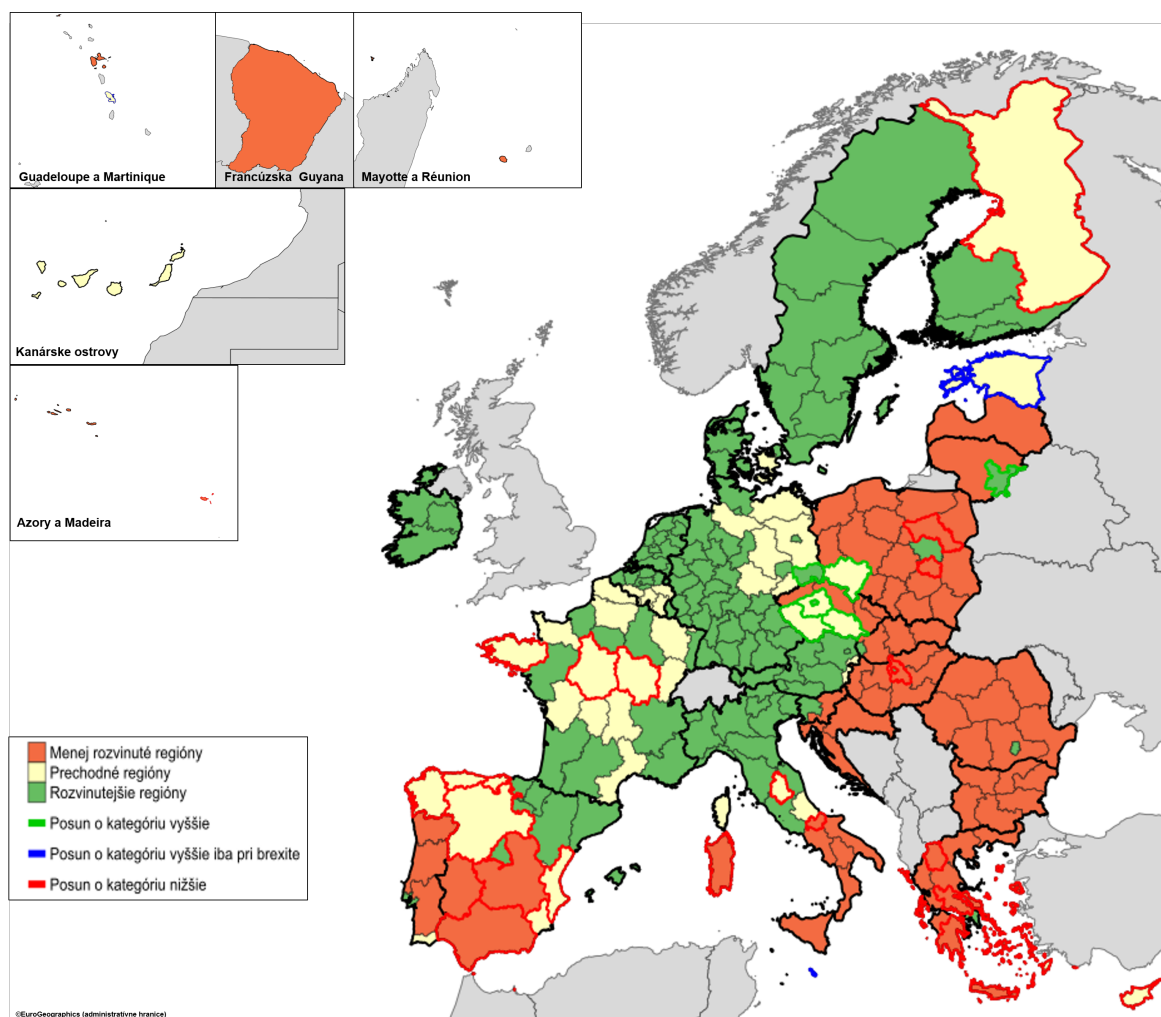
Tabuľka 5: Priemerné HDP na obyvateľa EÚ a priemerný pomer Slovenských NUTS 2 regiónov k hodnote EÚ v rokoch 2015-2017 pri odchode UK z EÚ v porovnaní s hodnotami pri prípadnom zotrvaní UK v EÚ. Zdroj: Vlastné výpočty na základe údajov z AMECO databázy a Eurostatu.

nadhodnotiť ho v regiónoch ktoré majú tendenciu dlhodobo zaostávať. K tejto možnosti sa vrátíme neskôr pri diskusii našich odhadov pre jednotlivé regióny Slovenska.

Pri odhade modelu sme použili údaje z regionálnej databázy Eurostatu za roky 2001 až 2014 pre HDP na obyvateľa a za roky 2001 až 2015 pre mieru nezamestnanosti. Hodnoty indikátorov v jednotlivých regiónoch sme predpovedali na roky 2015 až 2017 (2016 až 2017 pri nezamestnanosti), pričom sme použili odhadované hodnoty pre jednotlivé členské krajiny uvedené v databáze AMECO (verzia aktualizovaná vo februári 2017) za požadované roky.

V prípade počtu obyvateľov regiónov pre roky 2016 a 2017 bola použitá predikcia Eurostatu v rámci modelu EUROPOP13. Makroekonomické predpovede z databázy AMECO sme použili pri odhade HND na obyvateľa jednotlivých členských štátov. Pri ďalších premenných ovplyvňujúcich výšku alokácie sme použili ich posledné dostupné hodnoty, z roku 2015.⁴

Tabuľka 4 prezentuje výsledky našich odhadov HDP na obyvateľa a nezamestnanosti pre Slovenské regióny. Tabuľka 5 zobrazuje relatívne postavenie Slovenska a jednotlivých regiónov (ako percento priemeru HDP na obyvateľa EÚ) v dvoch prípadoch: ak nastane brexit, a ak by UK zostalo členom EÚ. Odchod UK z EÚ bude mať podľa našich odhadov za následok zníženie priemerného HDP na obyvateľa o 382 €. Následkom tejto zmeny sa niektoré regióny môžu dostať nad kritickú hranicu 75% európskeho priemeru. V rámci Slovenska je reálne, že v blízkej budúcnosti Západné Slovensko túto hranicu prekročí. Podľa našich odhadov by sa to ale ešte v rámci relevantného obdobia pre výpočet alokácií politiky súdržnosti na ďalšie obdobie nemalo stať. Je možné, že tento výsledok odráža vyššie-spomínané vlastnosti ECM modelu, ktorý predpokladá, že žiadne regióny nebudú dlhodobo prekračovať priemerný ekonomický rast (nezamestnanosť) za celú krajinu. V prípade Západného Slovenska môže byť tento predpoklad zbytočne konzervatívny. Preto nižšie diskutujeme aj o možnosti, že by sa Západné Slovensko dostalo nad 75% európskeho priemeru.

Obr. 1: Klasifikácia NUTS 2 regiónov EÚ v programovom období 2021-2027 po brexite v porovnaní s klasifikáciou v programovom období 2014-2020. *Poznámka:* Zelený a červený rám okolo regiónu znamenajú posun o kategóriu vyššie respektíve o kategóriu nižšie oproti programovému obdobiu 2014-2020, kým modrý znamená posun o kategóriu vyššie len v prípade brexitu. *Zdroj údajov:* *Vlastné výpočty na základe údajov z AMECO databázy a Eurostatu.*

5.4 Výsledky

Obrázok 1 zobrazuje klasifikáciu NUTS 2 regiónov pre obdobie 2021-2027 po brexite na základe odhadu HDP na obyvateľa NUTS 2 regiónov v porovnaní s klasifikáciou v programovom období 2014-2020. Je vidieť, že nezanedbateľný počet regiónov čaká posun o kategóriu nižšie.⁵ Dôvodom je, že na alokácie na programové obdobie 2014-2020 boli použité priemery za roky 2007-2009, ktoré len z časti odrážali vplyv krízy. Regióny, u ktorých očakávame posun o kategóriu nižšie, pochádzajú prevažne z krajín relatívne silnejšie poznamenaných krízou. Naopak, iba niekoľko regiónov, prevažne z nových členských štátov, by sa malo posunúť v nasledujúcom programovom období o kategóriu vyššie. Tri NUTS 2 regióny (Estónsko, francúzsky Martinique a Malta), by sa podľa našich odhadov presunuli o kategóriu vyššie len v prípade, že by Spojené kráľovstvo vystúpilo z EÚ: dôvodom je nižší priemerný HDP na obyvateľa za EÚ bez UK. Predpokladáme, že región Západné Slovensko

⁴Medzi ďalšie premenné patrí zamestnanosť v regióne, počet osôb vo veku 18-24 rokov s predčasne ukončenou školskou dochádzkou, počet obyvateľov vo veku 30-34 rokov s terciárnym vzdelaním a hustota obyvateľstva.

⁵ Zoznam regiónov, ktoré by sa posunuli do inej kategórie v programovom období 2021-2027 v porovnaní s obdobím 2014-2020 je uvedený v prílohe.

Členský štát	2021-2027 po brexite		2021-2027 bez brexitu		2021-2027 Vplyv brexitu
	Rozdiel k 2014-2020	Pomer k 2014-2020	Rozdiel k 2014-2020	Pomer k 2014-2020	
BE	+202,07	110,00%	+202,07	110,00%	0,00
BG	-253,86	96,58%	-253,86	96,58%	0,00
CZ	-8393,72	61,22%	-7981,15	63,12%	-412,58
DK	+41,32	110,00%	+41,32	110,00%	0,00
DE	-4684,43	74,36%	-4318,22	76,36%	-366,20
EE	-1590,55	55,00%	-477,28	86,50%	-1113,27
IE	-140,12	86,26%	-87,09	91,46%	-53,03
EL	+1524,52	110,00%	+1524,52	110,00%	0,00
ES	+2794,19	110,00%	+2794,19	110,00%	0,00
FR	+1476,32	110,00%	+1476,32	110,00%	0,00
IT	+3168,63	110,00%	+3168,63	110,00%	0,00
CY	+10,81	101,54%	+36,27	105,16%	-25,46
LV	-74,93	98,30%	-74,93	98,30%	0,00
LT	-396,58	94,09%	-344,40	94,87%	-52,18
LU	+3,96	110,00%	+3,96	110,00%	0,00
HU	-3473,31	83,88%	-3473,31	83,88%	0,00
MT	-318,60	55,00%	-318,60	55,00%	0,00
NL	+101,46	110,00%	+101,46	110,00%	0,00
AT	+66,79	106,83%	+97,83	110,00%	-31,05
PL	-8962,74	88,34%	-8962,74	88,34%	0,00
PT	-2341,17	89,03%	-1687,42	92,09%	-653,75
RO	+2254,11	110,00%	+2254,11	110,00%	0,00
SI	-455,33	84,88%	-392,75	86,96%	-62,58
SK ⁶	-1409,71	89,76%	-1275,29	90,74%	-134,41
SK ⁷	-1557,55	78,45%	-1483,66	79,96%	-73,89
FI	+18,63	101,43%	+69,30	105,31%	-50,68
SE	-210,78	88,05%	-209,59	88,12%	-1,19
HR	-1422,59	83,19%	-1422,59	83,19%	0,00

Tabuľka 6: Zmeny v absolútnych príjmoch z politiky súdržnosti (v miliónoch €) v programovom období 2021-2027 bez a s vystúpením UK z EÚ oproti obdobiu 2014-2020 a rozdiel medzi oboma scenármi. Zdroj: Vlastný prepočet na základe kľúča pre programové obdobie 2014-2020 od Sekcie medzinárodných vzťahov Ministerstva financií SR.

sa do tejto skupiny v budúcom programovom období nezaradí. Malta, ktorá by prekročila 90% priemerného HND na obyvateľa, stratí v tomto prípade oprávnenosť na príjmy z kohézneho fondu.

V tabuľke 6 je vidieť zmeny alokácií z politiky súdržnosti, ktoré by nastali, ak by bol v nasledujúcom programovom období použitý rovnaký kľúč ako v súčasnom období. V prípade Slovenska by sa alokácia v programovom období 2021-2027 po odchode UK z EÚ znížila oproti súčasnému programovému obdobiu o zhruba 1,41 mld. €. Relevantným porovnaním je stav príspevkov bez brexitu. V tomto prípade by príjmy Slovenska z politiky súdržnosti tiež klesli, o 1,275 mld. €. Čistý dopad brexitu, vyčíslený ako rozdiel medzi týmito dvoma sumami, je pokles príspevkov pre Slovensko o 134,41 mil. €.

V obidvoch prípadoch by sa príjmy z politiky súdržnosti znížili predovšetkým zásluhou pokračujúceho ekonomického rastu a poklesu nezamestnanosti na Slovensku. Okrem zlepšenia ekonomických podmienok na Slovensku v prípade brexitu predpovedáme aj pokles alokácie pre Bratislavský kraj. Dôvodom je, že celková suma alokovaná pre všetky rozvinutejšie regióny je založená na celkovom počte obyvateľov týchto regiónov, ktorý sa odchodom Spojeného kráľovstva z EÚ zníži.

Podľa našich výpočtov by HDP na obyvateľa Západného Slovenska malo ostať pod hodnotou 75% HDP na obyvateľa EÚ. To znamená, že tento región by mal naďalej patriť medzi menej rozvi-

⁶Odhad alokácie Slovenska na základe predpovede z ECM modelu.

⁷Výpočet alokácie ak, ceteris paribus, HDP na obyvateľa Západného Slovenska bude na úrovni 75% úrovne EÚ.

nuté regióny. Jedným z dôvodov predpovedaného zotrvania v skupine menej rozvinutých regiónov je aj korekcia očakávaného rastu HDP Slovenska v databáze AMECO pri poslednej aktualizácii: v porovnaní s predchádzajúcimi odhadmi došlo k úprave miery rastu HDP Slovenska v každom z rokov 2015 až 2017 smerom nadol. Druhým možným vysvetlením je že tento *konzervatívny* výsledok odráža logiku použitého ECM modelu, tak ako sme to uviedli vyššie, ktorý predpokladá znižovanie odchýlok medzi regiónmi. V prípade Slovenska ale regionálne rozdiely majú v poslednej dobe tendenciu skôr pretrvávať alebo sa dokonca zvyšovať. Preradenie Západného Slovenska medzi prechodné regióny by malo výrazný vplyv na alokáciu Slovenska. Ak by sa HDP na obyvateľa Západného Slovenska dostalo na úroveň 75% HDP na obyvateľa EÚ, alokácia Slovenska by klesla o približne 2,76 mld. € v prípade zotrvania UK v EÚ. Ak by došlo k brexitu, pokles by bol 2,83 mld. € oproti alokácii v programovom období 2014-2020.

Celkovo medzi krajiny s najväčším poklesom oproti obdobiu 2014-2020 patria spravidla členské štáty, u ktorých sa minimálne jeden región posunul o kategóriu vyššie. Na opačnom konci sú medzi členskými štátmi, ktorých podiel na alokácii sa zvýši, najmä tie, v ktorých sa očakáva podpriemerný rast HDP na obyvateľa v rámci EÚ. Čo sa týka čistého dopadu brexitu (posledný stĺpec Tabuľky 6), podľa našej analýzy na tom bude najhoršie Estónsko (- 1 113 mil. €), ktoré by mal brexit ako NUTS 2 región posunúť podľa našich výsledkov o kategóriu vyššie. Litve hrozila z rovnakého dôvodu ešte vyššia strata (vyše 3 mld. €), avšak rozdelením krajiny na dva NUTS 2 regióny (bohatší Sostinės regionas okolo Vilniusu a zvyšok krajiny) očakávame redukciu straty z brexitu na približne 52 mil. €. Za Estónskom tak nasleduje Portugalsko (-653,75 mil. €), Česká republika (-412,58 mil. €), Nemecko (-366,20 mil. €) a Slovensko (-134,41 mil. €). V prepočte na obyvateľa je Slovensko na šiestej pozícii s poklesom o 24,79 € na osobu. S výrazným odstupom by na prvom mieste bolo Estónsko so stratou 847,69 € na osobu. Nasleduje Portugalsko (-63,12 € na osobu), Česká republika (-39,13 € na osobu) a Slovinsko (-30,33 € na osobu).

6 Záver

Brexit, čiže odchod Spojeného kráľovstva z Európskej únie, bude znamenať odchod jedného z najväčších prispievateľov do európskeho rozpočtu. To, ako sa bude vyvíjať vzťah UK a EÚ po brexite, zatiaľ nie je jasné. V úvode sme načrtli základné scenáre, ktoré v tomto smere prichádzajú do úvahy, a ktoré ovplyvnia aj celkový dopad brexitu na politiku súdržnosti.

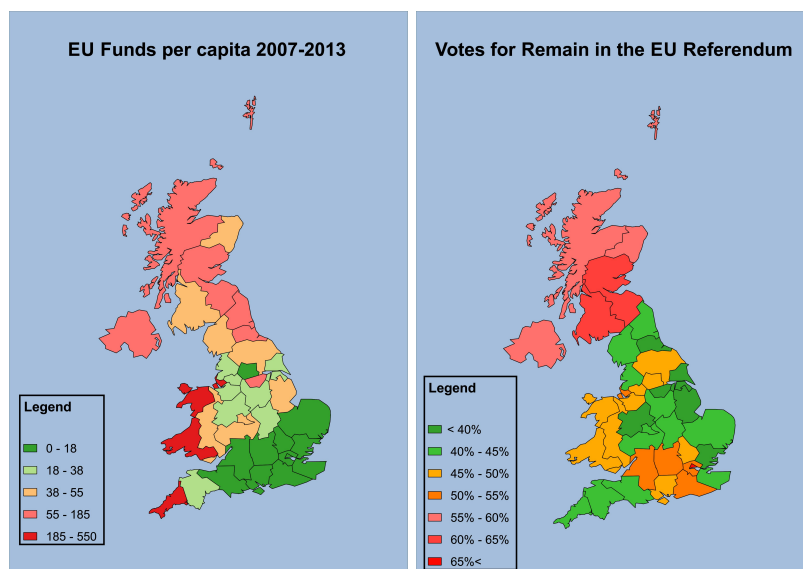
V súčasnom programovom období 2014-2020 sa môže brexit dotknúť už rokov 2019 a 2020, no vylúčená nie je ani možnosť plnenia záväzkov zo strany UK až do konca programového obdobia, čím by sa tiež vyšlo komplikovaným rokovaniám s EÚ. Ak by sa UK rozhodlo viacročný finančný rámec od roku 2019 opustiť a úplne by prestalo prispievať do európskeho rozpočtu, očakávame nahradenie výpadku v rozpočte ostatnými štátmi, čo by pre Slovensko znamenalo navýšenie svojho príspevku o približne 69 - 90 mil. €. Pri optimistickějších scenároch, v ktorých by UK svoj príspevok iba čiastočne znížilo, by bola táto suma nižšia, v závislosti od dohodnutej výšky príspevku.

Výraznejší by mal byť dopad brexitu v programovom období 2021-2027. Pri jeho odhade sme vychádzali z predpokladu, že systém výpočtu alokácií sa nebude v blízkej budúcnosti meniť. Odchod UK bude okrem iného znamenať aj zníženie priemerného HDP na obyvateľa v EÚ. Pomer HDP na obyvateľa v danom regióne k priemeru v EÚ určuje zaradenie regiónu medzi menej rozvinuté regióny, prechodné regióny alebo rozvinutejšie regióny. Vplyvom brexitu dôjde k viacerým presunom medzi týmito skupinami. Preradenie do „vyššej“ skupiny znamená menší podiel z rozpočtu na politiku súdržnosti pre daný región. V prípade Slovenska zatiaľ nedôjde podľa našich odhadov k presunu Západného Slovenska spomedzi menej rozvinutých regiónov k prechodným regiónom. V programovom období 2021-2027 by sa alokácia Slovenska oproti programovému obdobiu 2014-2020 znížila o 1,410 mld. €. Ak by UK zotrvalo v EÚ, táto strata alokovaných finančných prostriedkov na politiku súdržnosti by bola o 134 mil. € nižšia.

Za peniaze si lásku k EÚ nekúpiš

Aj keď Spojené Kráľovstvo je čistým prispievateľom vo vzťahu k rozpočtu EÚ, niektoré jeho regióny dostávajú z politiky súdržnosti nezanedbateľné príspevky. V poslednom programovom období 2007-2013 dosiahli príjmy NUTS 2 regiónov UK rozpätie od 1,2 € na osobu v Surrey, East and West Sussex po 550 € na osobu v Cornwall and Isles of Scilly (Obrázok 2. (vľavo)). V minulosti bolo rozpätie príjmov regiónov z politiky súdržnosti ešte väčšie: 0 - 562 € a 34 - 1484 € na osobu v programovom období 2000-2006 respektíve 1994-1999. Tým pádom mali niektoré regióny Spojeného kráľovstva značný úžitok z príjmov z politiky súdržnosti, ktorý by pretrval, ak by sa Spojené kráľovstvo nerozhodlo vystúpiť z EÚ.

Fidrmuc et al. (2016) skúmali, či sa príjem z politiky súdržnosti NUTS 2 regiónov UK odzrkadlil v hlasovaní za zotrvanie v EÚ v júnovom referende. Do modelu zahrnuli aj iné ekonomické faktory, ktoré mohli mať vplyv na výsledok hlasovania regiónov: regionálne HDP na obyvateľa, priemerná hodinová mzda, zamestnanosť v regiónoch a nárast imigrantov z nových členských štátov EÚ ako aj všetkých štátoch EÚ v roku 2013 v porovnaní s rokom 2003.

Obr. 2: Porovnanie príjmov britských regiónov z politiky súdržnosti na obyvateľa v programovom období 2007-2013 (vľavo) s hlasovaním za zotrvanie v júnovom referende (vpravo). *Zdroj: Fidrmuc et al. (2016).*

Výsledky ich analýzy nasvedčujú tomu, že príjmy z regiónov z politiky súdržnosti EÚ mali nepatrný vplyv na výsledok referenda o zotrvaní Spojeného kráľovstva v EÚ. Je možné, že za tým je nevedomosť občanov regiónov, pre ktoré boli peniaze z politiky súdržnosti prínosné, o úspešných projektoch financovaných v rámci politiky súdržnosti. Zaujímavosťou tejto štúdie je, že aj keď prisťahovalci z iných krajín EÚ tvorili jednu z hlavných tém kampane pred referendom, efekt nárastu imigrantov, či už z EÚ alebo nových členských štátov, nemal signifikantný vplyv na hlasovanie v referende. Naopak, signifikantným indikátorom hlasovania o zotrvaní Spojeného kráľovstva v EÚ bol predovšetkým HDP na obyvateľa regiónov UK.

Literatúra

- Annoni, P., Dijkstra, L., and Hellman, T. (2016). The EU regional SPI: A measure of social progress in the EU regions.
- Barker, A. (2017). The €60 billion brexit bill: How to disentangle Britain from the EU budget. https://www.cer.org.uk/sites/default/files/pb_barker_brexit_bill_3feb17.pdf.
- BBC (2017). Theresa May: UK must leave European single market. <http://www.bbc.com/news/uk-politics-38641208>.
- EC (2013). Council conclusions 7/8 February 2013.
- EC (2016a). Communication from the Commission to the European Parliament and the Council. Mid-term review/revision of the multiannual financial framework 2014-2020. An EU budget focused on results. http://ec.europa.eu/budget/mff/lib/COM-2016-603/SWD-2016-299_en.pdf.
- EC (2016b). European social progress index. http://ec.europa.eu/regional_policy/en/information/maps/social_progress.
- ESPON (2016). ESPON 2020 cooperation programme. http://www.espon.eu/main/Menu_About/Menu_ESPON2020Programme/ESPON2020_CP.html.
- Ferrer, J. N. and Rinaldi, D. (2016). The impact of Brexit on the EU budget: A non-catastrophic event. CEPR Policy Brief No. 347, September 2016.
- Fidrmuc, J., Hulényi, M., and Tunali, C. B. (2016). Money Can't Buy EU Love: European Funds and the Brexit Referendum.
- HM Treasury (2015). European Union finances 2015: statement on the 2015 EU budget and measures to counter fraud and financial mismanagement. https://www.gov.uk/government/uploads/system/uploads/attachment_data/file/483344/EU_finances_2015_final_web_09122015.pdf.
- HM Treasury (2016). HM Treasury Analysis: The long-term economic impact of EU membership and the alternatives. *London, UK: HM Treasury, link*.
- Irwin, G. (2015). BREXIT: The Impact on the UK and the EU. *Global Council, London. Available online at: http://www.globalcounsel.co.uk/system/files/publications/Global_Counsel_Impact_of_Brexit_June_2015.pdf*.
- Keep, M. (2016). EU budget and the UK's contribution. researchbriefings.files.parliament.uk/documents/SN06455/SN06455.pdf.
- Kuenssberg, L. (2016). Brexit: Theresa May to trigger Article 50 by end of March. <http://www.bbc.com/news/uk-politics-37532364>.
- Petzold, W. (2015). The role of regions in EU cohesion policy.
- Pucher, J., Tödtling-Schönhofer, H., Frangenheim, A., and Sanopoulos, A. (2015). The future of cohesion policy. Report II.
- Springford, J., Tilford, S., and Whyte, P. (2014). The economic consequences of leaving the EU. The final report of the CER Commission. https://www.cer.org.uk/sites/default/files/smc_final_report_june2014.pdf.

Príloha

Výsledky regresie

	HDP na obyvateľa						
	b_j	α_j	β_j	γ_j	R^2	Adj. R^2	σ
AT	1,057	0,001	1,035	-0,107	0,861	0,859	0,010
BE	0,990	0,000	1,001	-0,322	0,744	0,740	0,016
BG	0,840	-0,003	0,911	-0,202	0,690	0,683	0,028
CZ	0,966	-0,001	0,985	-0,220	0,812	0,808	0,016
DE	1,030	0,001	1,005	-0,199	0,833	0,833	0,014
DK	0,933	0,002	0,873	-0,292	0,768	0,761	0,015
EL	0,926	-0,002	0,992	-0,237	0,828	0,826	0,022
ES	0,969	-0,001	0,987	-0,118	0,923	0,923	0,011
FI	0,923	0,002	0,913	-0,453	0,749	0,742	0,022
FR	0,994	0,001	0,965	-0,117	0,658	0,657	0,020
HR	0,998	-0,001	1,021	-0,451	0,954	0,950	0,011
HU	0,987	-0,010	1,257	-0,382	0,661	0,655	0,034
IE	0,928	-0,002	0,990	-0,244	0,896	0,891	0,031
IT	0,984	0,000	0,997	-0,148	0,808	0,806	0,014
LT	0,974	-0,001	0,999	-0,563	0,929	0,924	0,021
NL	1,045	0,001	1,010	-0,341	0,703	0,700	0,024
PL	0,966	-0,003	1,021	-0,210	0,738	0,736	0,016
PT	1,051	0,000	1,057	-0,232	0,836	0,832	0,014
RO	0,957	0,000	0,969	-0,298	0,762	0,758	0,031
SE	0,959	-0,002	1,045	-0,536	0,832	0,829	0,020
SI	0,981	-0,001	1,003	-0,358	0,983	0,982	0,006
SK	0,985	0,000	1,000	-0,288	0,812	0,805	0,021
UK	0,989	0,000	0,992	-0,189	0,733	0,732	0,020

Tabuľka 7: Odhadnuté koeficienty a charakteristiky ECM modelov pre HDP na obyvateľa v jednotlivých krajinách. *Poznámka:* Tabuľka obsahuje odhady koeficientov b_j z rovnice dlhodobej rovnováhy a odhady koeficientov α_j , β_j , a γ_j z modelov ECM. Z charakteristík odhadovaných ECM modelov sú v tabuľke uvedené koeficienty determinácie (R^2), upravené koeficienty determinácie (Adj. R^2) a smerodajné odchýlky chýb. *Zdroj:* Vlastný prepočet.

	Miera nezamestnanosti						
	b_j	α_j	β_j	γ_j	R^2	Adj. R^2	σ
AT	0,857	-0,001	0,857	-0,723	0,600	0,595	0,112
BE	1,099	-0,002	1,211	-0,924	0,677	0,673	0,099
BG	0,984	0,004	0,973	-0,467	0,823	0,819	0,092
CZ	0,981	0,002	1,010	-0,397	0,823	0,820	0,081
DE	0,963	0,008	1,038	-0,328	0,672	0,671	0,077
DK	0,968	0,000	0,981	-0,862	0,961	0,959	0,042
EL	0,918	0,009	0,873	-0,477	0,633	0,629	0,112
ES	0,989	0,007	0,946	-0,387	0,743	0,741	0,105
FI	1,032	0,002	1,033	-0,290	0,872	0,866	0,041
FR	0,997	-0,003	1,043	-0,617	0,512	0,510	0,097
HR	0,979	0,005	0,906	-0,635	0,891	0,877	0,050
HU	1,028	0,000	1,085	-0,434	0,731	0,726	0,098
IE	0,966	0,002	0,954	-0,396	0,954	0,952	0,043
IT	1,036	0,010	1,036	-0,295	0,563	0,560	0,099
LT	0,999	-0,002	1,003	-0,684	0,930	0,925	0,084
NL	0,951	-0,002	0,903	-0,821	0,790	0,788	0,109
PL	0,992	0,000	0,997	-0,249	0,806	0,804	0,078
PT	1,047	0,010	1,013	-0,391	0,676	0,669	0,103
RO	1,070	-0,003	0,945	-0,282	0,438	0,429	0,126
SE	0,934	-0,004	0,981	-0,424	0,822	0,819	0,060
SI	0,993	0,000	0,967	-1,039	0,969	0,962	0,020
SK	1,003	0,005	1,069	-0,468	0,767	0,759	0,080
UK	1,015	-0,002	0,945	-0,583	0,591	0,589	0,121

Tabuľka 8: Odhadnuté koeficienty a charakteristiky ECM modelov pre mieru nezamestnanosti v jednotlivých krajinách. *Poznámka:* Tabuľka obsahuje odhady koeficientov b_j z rovnice dlhodobej rovnováhy a odhady koeficientov α_j , β_j , a γ_j z modelov ECM. Z charakteristík odhadovaných ECM modelov sú v tabuľke uvedené koeficienty determinácie (R^2), upravené koeficienty determinácie (Adj. R^2) a smerodajné odchýlky chýb. *Zdroj:* Vlastný prepočet.

Zmeny v kategórizácii regiónov

- **Posun o kategóriu vyššie v oboch scénaroch (6):**
Střední Čechy, Jihozápad, Jihovýchod (Česká republika),
Dresden (Nemecko)
Sostinės regionas (Litva) a
Dolnośląskie (Poľsko);
- **Posun o kategóriu vyššie iba pri brexite (3):**
Estónsko (celá krajina),
Martinique (Francúzsko),
Malta (celá krajina);
- **Posun o kategóriu nižšie v oboch scénaroch (27):**
Dytiki Makedonia, Ionia Nisia, Sterea Ellada, Peloponisos, Vorio Egeo, Notio Egeo a Kriti (Grécko),
Galicia, Principado di Asturias, Cantabria, Castilla y León, Castilla-La Mancha, Comunidad Valenciana, Anadalucía, Ciudad Autónoma de Ceuta, Ciudad Autónoma de Melilla (Španielsko),
Centre, Bourgogne, Bretagne (Francúzsko),
Molise, Sardegna, Umbria (Taliano),
Cyprus (celá krajina),
Pest (Maďarsko),
Mazowiecki regionalny (Poľsko),
Região Autónoma da Madeira (Portugalsko) a
Pohjois- ja Itä-Suomi (Fínsko).